

Nr 23

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående upphävande av bestämmelser i arbetarskyddslagen, vilka inskränker den kvinnliga arbetskraftens användande i yrkesarbete.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 267 i första kammaren av fröken *Andersson* samt nr 234 i andra kammaren av fru *Kristensson m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en utredning om sådana ändringar i arbetarskyddslagens 5 kapitel att bestämmelser, som inskränker den kvinnliga arbetskraftens användande i yrkesarbete, slopas.»

Beträffande de skäl motionärerna åberopat till stöd för sin hemställan får utskottet, i den mån redogörelse därför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 234.

Gällande bestämmelser

I 5 kapitlet *arbetarskyddslagen den 3 januari 1949* är intagna särskilda bestämmelser beträffande kvinnors användande i arbete. I 34 § stadgas sålunda, att kvinna icke får användas till arbete under jord i gruva eller stenbrott. I 35 § lämnas vissa regler som sammanhänger med kvinnas barns-börd. 36 och 37 §§ innehåller särskilda bestämmelser beträffande kvinnas användande till nattarbete och 38 § slutligen innehåller bemyndigande för Kungl. Maj:t att föreskriva villkor för eller förbjuda kvinnors användande till särskilt farliga arbeten.

Beträffande arbetstagares användande till nattarbete finns i 19 och 20 §§ vissa allmänna bestämmelser. I 19 § föreskrives sålunda, att arbetstagare skall åtnjuta erforderlig ledighet för nattvila. I denna ledighet skall ingå tiden mellan klockan 23 och klockan 5. Från vad sålunda stadgats må avvikelse ske, där visst arbete med hänsyn till sin natur, allmänhetens behov eller annan särskild omständighet måste fortgå jämväl nattetid eller eljest bedrivs å tid före klockan 5 eller efter klockan 23. Har natur- eller olycks-händelse eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, vållat avbrott i driften eller ock medfört överhängande fara för sådant avbrott eller för skada å liv, hälsa eller egendom, må ock arbetstagare, i den mån det är

nödigt med hänsyn till berörda förhållande, användas till arbete å tid mellan klockan 23 och klockan 5. Arbetstagare i överordnad ställning må, där så finnes påkallat, användas till arbete å tid mellan klockan 23 och klockan 5 utan hinder av vad nu sagts. Enligt 20 § må arbetarskyddsstyrelsen, när särskilda skäl föranleder därtill, medgiva att arbetstagare användes till arbete å tid mellan klockan 23 och klockan 5 i vidare utsträckning än som följer av bestämmelserna i 19 §. Sådant undantag må ock av arbetarskyddsstyrelsen medgivas, då det av uttalande av arbetstagarnas sammanslutning eller sammanslutningar eller annorledes framgår, att det stora flertalet av de arbetstagare, som skulle beröras av undantaget, finner detsamma önskvärt, och ohälsa eller överansträngning ej skäligen kan befaras uppkomma därigenom.

De i 36 och 37 §§ intagna bestämmelserna innebär i jämförelse med de allmänna bestämmelserna reducerade möjligheter att använda kvinnor till visst nattarbete. I 36 § första stycket stadgas sålunda, att kvinna, som användes till hantverks- eller industriellt arbete, skall för nattvila beredas oavbruten ledighet från arbetet under minst elva timmar varje dygn. I denna ledighet skall ingå tiden mellan klockan 22 och klockan 5 eller, i den utsträckning arbetarskyddsstyrelsen så medgivit beträffande viss ort, visst slag av arbete eller visst arbetsställe, annan tid om sju timmar i följd mellan klockan 22 och klockan 7. Vad sålunda stadgats avser icke arbetstagare i överordnad ställning. Utan hinder av berörda stadganden får dock kvinna i den mån så är nödigt användas till arbete, därest natur- eller olyckshändelse eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, vållat avbrott i driften eller medfört överhängande fara för sådant avbrott eller för skada å liv, hälsa eller egendom. Om sådant arbete samt dess anledning, omfattning och varaktighet skall arbetsgivaren inom två dygn från dess början göra anmälan till arbetarskyddsstyrelsen. Arbetet må icke fortsättas utöver sist angivna tid, utan att tillstånd därtill sökts hos nämnda myndighet. Vidare må enligt 37 § å arbetsställe, där på grund av verksamhetens natur under vissa tider av året förekommer hopat arbete (säsongarbete), ävensom undantagsvis å andra arbetsställen, då arbetet därstädes i följd av särskilda omständigheter måste forceras, den i 36 § första stycket föreskrivna oavbrutna ledigheten kunna under en tid av sammanlagt högst sextio dagar av året inskränkas till tio timmar av dygnet. Arbetsgivaren skall, innan sådan inskränkning vidtages, med angivande av anledningen därtill hos vederbörande yrkesinspektör göra anmälan om de dagar, varunder inskränkningen är avsedd att vidtagas. Beträffande sådana verksamhetsgrenar, som avser förarbetande av varor, vilka är underkastade hastig försämring, må därjämte undantag från bestämmelserna i 36 § första stycket meddelas av arbetarskyddsstyrelsen. Slutligen kan Konungen, när synnerliga skäl föranleder därtill, beträffande visst slag av arbete eller visst arbetsställe medgiva att kvinna användes till arbete å tid mellan klockan 22 och klockan 5 i vidare utsträckning än som följer av vad ovan sagts.

Historik

Förbud att använda kvinna till arbete under jord i gruva eller stenbrott fanns såväl i 1900 års lag angående minderåriga kvinnors användande till arbete i industriellt yrke som i 1912 års lag om arbetarskydd. Bestämmelsen överfördes i 34 § i 1949 års arbetarskyddslag. Föredragande departementschefen anförde därvid (propositionen 298/1948), att även om bestämmelsen icke torde ha någon större betydelse, borde den likväl enligt hans mening bibehållas. Vidare erinrade han om att Sverige biträtt den av internationella arbetskonferensen år 1935 antagna konventionen angående användande av kvinnor till arbete under jord i gruvor av alla slag. Enligt denna fick kvinna med några undantag av ringa räckvidd icke användas till arbete under jord i gruva. Riksdagen gjorde vid sin behandling av propositionen inte något uttalande i denna fråga.

År 1931 infördes i 1912 års lag om arbetarskydd allmänna bestämmelser om ledighet för nattvila. Enligt dessa borde arbetarna, där ej arbetets natur, allmänhetens behov eller annan omständighet skäligen kunde anses kräva avvikelse, beredas erforderlig ledighet för nattvila. Vid tillkomsten av detta stadgande uttalade sig såväl föredragande departementschefen som riksdagen för en mjuk tillämpning av detsamma, med påföljd att stadgandet i realiteten gav ringa möjlighet till ingripande mot förekomsten av nattarbete.

Samtidigt överfördes till arbetarskyddslagen i stort sett oförändrade bestämmelserna i den tidigare gällande lagen 1909 angående förbud mot kvinnors användande till arbete nattetid i vissa industriella företag, vilken lag grundade sig på en i Bern år 1906 antagen konvention, som Sverige tillträtt 1910. Bestämmelserna innebar att kvinna, som användes i industriellt arbete, vilket bedrevs i sådan omfattning att å arbetsställe i regel sysselsattes minst tio arbetare, skulle för nattvila beredas oavbruten ledighet från arbetet under minst 11 timmar varje dygn och att tiden mellan klockan 22 och klockan 5 skulle ingå i denna ledighet. Från denna huvudregel meddelades vissa undantag. Vid nödfallsarbete fick sålunda kvinna användas till arbete jämväl å sagda tid, om blott anmälan därom gjordes till vederbörande yrkesinspektör eller bergmästare, eller, då fråga var om dylikt arbete mer än två dygn, tillstånd därtill beviljats av yrkesinspektör eller bergmästare för ytterligare högst en månad och av yrkesinspektionens chefsmyndighet för längre tid. Vid säsongarbete eller eljest vid undantagsvis forcerat arbete kunde den oavbrutna 11-timmarsledigheten under högst sextio dagar om året inskränkas till 10 timmar av dygnet. Beträffande slutligen sådana verksamhetsgrenar, som avsåg förarbetande av varor underkastade hastig försämring, kunde undantag från nattarbetsförbudet beviljas av

yrkesinspektionens chefsmyndighet. Vid detta tillfälle gjordes emellertid icke någon ändring i de båda *kungörelser*, som Kungl. Maj:t utfärdat med stöd av 1909 års lag, nämligen dels *den 9 januari 1911 (nr 48)* angående rätt för innehavare av fabriker för tillverkning av frukt- och grönsakskonserver att i sina fabriker använda kvinnor till visst arbete nattetid och dels *den 16 oktober 1914 (nr 301)* angående undantag i fråga om arbete med beredning av skarpsill till ansjovis eller sardiner från berörda nattarbetsförbud. Dessa kungörelser är alltjämt gällande.

Såsom ett led i strävandena att förbättra arbetskraftssituationen och därigenom öka produktionen hos framför allt järnindustrien antogs år 1948 en *provisorisk undantagslagstiftning* i fråga om kvinnors nattarbete. Enligt denna fick Kungl. Maj:t möjlighet att dispensvägen medgiva kvinnors användande till arbete även nattetid där så funnes påkallat till följd av rådande utomordentliga förhållanden på arbetsmarknaden. Författningen upphörde att gälla den 1 januari 1951.

I *proposition nr 298 till 1948 års riksdag* framlades förslag till nu gällande arbetarskyddslag. Beträffande de allmänna bestämmelserna om ledighet för nattvila innebar förslaget en ur principiell synpunkt betydande skärpning i förhållande till vad tidigare gällt. Från att arbetstagaren tidigare skulle beredas erforderlig ledighet för nattvila infördes ett direkt förbud mot nattarbete mellan klockan 23 och klockan 5 med vissa undantag. I fråga om nattarbetsförbudet för kvinnor föreslogs ändring i sak så till vida att nattarbetsförbudet utsträcktes till att omfatta samtliga arbetsställen inom industri oavsett dess omfattning samt tillika inom hantverket. Till grund för propositionen låg ett av *1938 års arbetarskyddskommitté* år 1946 avlämnat betänkande med förslag till lag om skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete m. m. (SOU 1946: 60). I frågan om bibehållande av det särskilda nattarbetsförbudet för kvinnor anförde kommittén bland annat:

Frågan huruvida det för kvinnor gällande nattarbetsförbudet bör bibehållas, får givetvis ses i samband med förslaget om ett allmänt nattarbetsförbud, avseende såväl män som kvinnor. Såsom framgår av en del remissyttranden ha vissa kvinnliga sammanslutningar ansett, att särskilt nattarbetsförbud för kvinnor icke vore påkallat, då ett allmängiltigt sådant förbud infördes i lagen. Detta skulle enligt kommitténs mening förutsätta, att man i lagen stadgade allmänt förbud mot nattarbete inom varje slag av verksamhet, som omfattades av lagen, och att särskilt tillstånd under vissa förhållanden skulle kunna lämnas till dylikt arbete. Såsom förut framhållits — — — har kommittén dock icke ansett sig kunna framlägga förslag till stadgande av detta innehåll utan i stället föreslagit bestämmelser, enligt vilka från det allmänna nattarbetsförbudet undantages sådant arbete, som på grund av arbetets natur, allmänhetens behov eller annan särskild omständighet måste bedrivas jämväl nattetid. Om enbart detta stadgande skulle finnas i lagen, skulle möjlighet givas att i ett flertal fall använda kvinnor till nattarbete, som för närvarande ej är tillåtet. Kommittén anser sig icke kunna förorda en sådan lösning utan föreslår, att det särskilda nattarbetsförbudet för kvinnor alltjämt bibehålles.

Andra lagutskottet tillstyrkte i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 62 propositionen i berörda delar samt anförde därvid bland annat:

Enligt utskottets mening bör det särskilda nattarbetsförbudet för kvinnor allttjämt bibehållas. I likhet med departementschefen anser nämligen utskottet den omständigheten, att de i industriellt arbete sysselsatta kvinnorna och deras fackliga organisationer motsatt sig det från visst kvinnohåll framförda kravet på förbudets upphävande, utgöra ett kraftigt belägg för att behov av ifrågavarande skyddslagstiftning fortfarande måste anses föreliggande. Man får i detta sammanhang icke glömma, att många av de inom industrien sysselsatta kvinnorna vid sidan av sitt förvärvsarbete ha att sköta hem och barn; skulle nattarbete tillåtas, uppkommer stor risk för att dessa kvinnor icke skulle få tillfälle till erforderlig vila under dagen.

Vid Internationella arbetsorganisationens konferens i San Francisco år 1948 antogs en konvention nr 89 angående kvinnors nattarbete inom industrien. Sedan därefter 1906 års Bernkonvention för Sveriges del uppsagts enligt beslut av Kungl. Maj:t den 20 maj 1949 föreslogs i *proposition nr 43* till 1950 års riksdag att arbetarskyddslagen skulle i anslutning till förstnämnda konvention kompletteras med bland annat bestämmelser, enligt vilka i den lagstadgade ledigheten för nattvila för kvinnliga arbetstagare skulle ingå antingen, såsom förut, tiden mellan klockan 22 och 5 eller i den utsträckning arbetarskyddsstyrelsen så medgivit beträffande viss ort, visst slag av arbete eller visst arbetsställe, annan tid om sju timmar i följd mellan klockan 22 och 7. Vidare föreslogs att från lagens nattarbetsförbud för kvinnor skulle undantagas arbetstagare i överordnad ställning samt slutligen att Kungl. Maj:t, när synnerliga skäl kunde föranleda därtill, skulle äga att beträffande visst slag av arbete eller visst arbetsställe medgiva att kvinna användes till arbete å tid mellan klockan 22 och 5 i vidare utsträckning än som följde av lagens regler.

I sin motivering till propositionen framhöll *föredragande departementschefen* till en början med avseende å konventionens system med en rörlig period för kvinnornas nattvila att som skäl för en övergång härtill kunde åberopas trafikförhållandena på vissa orter ävensom att stundom en anpassning vid ett arbetsställe av kvinnornas arbetstider till de för manliga arbetstagarna vanliga skifftiderna kunde vara förmånlig. Över huvud kunde sägas att genom en dylik anordning skapades större möjlighet att taga hänsyn till de växlande förhållandena på olika orter och arbetsställen. Departementschefen fann det vidare angeläget, att den tillfälliga dispenslagstiftningen 1948 sanktionerades i arbetarskyddslagen såsom ett led i strävandena att förbättra tillgången på arbetskraft och öka produktionen. Dispensrätten skulle liksom tidigare avse särförhållanden och tillgripas endast då så kunde anses påkallat från allmän synpunkt. Enär det tidigare använda uttrycket att dispens skulle vara beroende av »rådande utomordentliga förhållanden på arbetsmarknaden» ledde tanken till krigsårens

fullmaktslagstiftning, förordades att dispens skulle meddelas »när synnerliga skäl föranleder därtill».

Andra lagutskottet tillstyrkte i sitt utlåtande nr 9 propositionen och uttalade därvid i fråga om de särskilda dispensmöjligheterna i avseende å kvinnors nattarbete, att utskottet ville understryka angelägenheten av att dispensrätten tillgripes endast då mycket starka skäl talar härför.

Riksdagen biföll propositionen, och lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 1951.

Vid 1957 års riksdag väcktes *motionerna I: 330* och *II: 413*, i vilka hemställdes, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att 36 och 37 §§ arbetarskyddslagen angående nattarbetsbestämmelser för kvinnliga arbetstagare måtte utgå ur lagen». Motionerna behandlades av *andra lagutskottet*, som remitterade desamma till arbetarskyddsstyrelsen, Fredrika-Bremer-Förbundet, Landsorganisationen i Sverige, Svenska arbetsgivareföreningen och Yrkeskvinnors samarbetsförbund. En utförlig redogörelse för innehållet i remissyttrandena har lämnats i utskottets utlåtande nr 37/1957, till vilket utskottet får hänvisa. Här må endast nämnas, att arbetarskyddsstyrelsen, Fredrika-Bremer-Förbundet, Svenska arbetsgivareföreningen och Yrkeskvinnors samarbetsförbund tillstyrkte motionerna, medan Landsorganisationen i Sverige ansåg, att det saknades anledning att upphäva ifrågavarande bestämmelser och därför avstyrkte motionerna.

Andra lagutskottet avstyrkte i sitt av riksdagen godkända utlåtande motionerna och anförde bland annat följande:

Utskottet vill till en början framhålla, att nattarbete i allmänhet måste anses förenat med åtskilliga olägenheter för den enskilde arbetstagaren. Här må endast nämnas omställningssvårigheter samt problem i vad rör anpassning till familje- och samhällslivet. Det måste därför betraktas som ett arbetarskyddsintresse av vikt, att förekomsten av nattarbete begränsas till vad som är nödvändigt med hänsyn till vad allmänhetens behov och samhällets ekonomi kräver. För kvinnornas del måste vid bedömande av spörsmålet framför allt beaktas att många kvinnor vid sidan av sitt förvärvsarbete har att sköta hem och barn, vilket kan i hög grad begränsa deras möjligheter att erhålla erforderlig vila under dagen. Det är inte minst med hänsyn härtill angeläget att tillse att kvinnor icke användes till arbete nattetid mer än vad som är absolut erforderligt.

Gentemot vad i motionerna och i vissa remissyttranden anförts om att det skulle vara ologiskt med ett särskilt nattarbetsförbud för kvinnor, som samsättes i hantverks- eller industriellt arbete, då beträffande andra och måhända icke mindre ansträngande yrkesgrenar icke finns motsvarande restriktiva bestämmelser, vill utskottet anför, att det förhållandet, att särskilda skäl nödvändiggör att kvinnor inom vissa yrkesområden användes till nattarbete i en vidare utsträckning, icke rimligen kan i och för sig motivera en utvidgning av möjligheterna till nattarbete inom andra områden, där icke ett motsvarande behov föreligger. Påståendet i motionerna att en särslagstiftning av förevarande slag skulle åstadkomma krångel och onödiga tolkningssvårigheter har icke närmare utvecklats. Utskottet kan för sin del

icke finna, att de olägenheter i berörda avseenden som kan vara förenade med den nuvarande lagstiftningen är av den arten, att de bör tillmätas större betydelse vid prövning av frågan om ett bibehållande av nuvarande regler. Vad slutligen angår motionärernas uttalande att det speciella nattarbetsförbudet för kvinnor försvårar kvinnans ställning på arbetsmarknaden är att konstatera, att några belägg icke kunnat påvisas för att så är i någon mera avsevärd grad fallet. Framhållas må att förbudet icke är av absolut natur utan att möjligheter till dispens i förekommande fall rymmes inom ramen för nu gällande lagstiftning. Det bör i detta sammanhang särskilt bemärkas att Landsorganisationen, som bland sina medlemmar kan räkna flertalet av de i industriellt arbete sysselsatta kvinnorna i vårt land, motsatt sig ett slopande av de aktuella bestämmelserna. Härav torde man kunna dra slutsatsen, att det för närvarande bland de industriarbetande kvinnorna i varje fall icke finns någon mera utbredd opinion mot de särskilda skyddsbestämmelserna mot nattarbete för kvinnor.

Efter överläggningar med Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen i Sverige har *arbetarskyddsstyrelsen* i *skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 december 1960* framlagt vissa förslag till ändringar i 34 och 37 §§ arbetarskyddslagen. Beträffande 34 § föreslås sålunda, att arbetarskyddsstyrelsen skulle i särskilda fall få medgiva undantag från förbudet att använda kvinna till arbete under jord i gruva eller stenbrott. Dispens skulle få meddelas då fråga är om arbete, som utföres av kvinna i överordnad ställning och som icke är att hänföra till manuellt arbete, om arbete, som avser sjukvård eller sociala välfärdsanläggningar, om arbete, som i samband med yrkesutbildning tillfälligt utföres under jord, eller om annat arbete, som tillfälligt utföres under jord och som icke är att hänföra till manuellt arbete. De föreslagna undantagen överensstämmer med de undantag, som stadgas i 1935 års konvention beträffande kvinnors arbete i gruvor. Den huvudsakliga motiveringen till förslaget är att kvinnor skall kunna användas för skötsel av marketenterier inrättade under jord i gruvor. — Beträffande 37 § föreslår styrelsen att rätten för Kungl. Maj:t att, då synnerliga skäl föranleder därtill, dispensera från bestämmelserna angående kvinnors användande till nattarbete av praktiska skäl överföres på arbetarskyddsstyrelsen. Styrelsen förklarar att den icke finner sig böra framlägga förslag om upphävande av förbudet att använda kvinnor i hantverks- eller industriellt arbete nattetid, ehuru den anser, att det från arbetarskyddssynpunkt icke borde möta betänkligheter däremot. Beträffande frågan om vilka motiv, som kan berättiga till eftergift från förbudet mot kvinnors nattarbete, anför styrelsen:

Av arbetsmarknadsmässiga skäl kan det vara av betydelse att kunna sätta in kvinnor till arbete i vissa skiftgående processer, där det föreligger brist på manlig arbetskraft.

På vissa orter kan det föreligga svårigheter för kvinnor att överhuvudtaget erhålla arbete, om de icke få deltaga i skiftarbete.

I fråga om vissa arbeten, som böra bedrivas kontinuerligt och som lämp-

ligen kunna utföras av kvinnlig arbetskraft, skulle nattskiftet regelbundet behöva utföras av manlig arbetskraft, om den kvinnliga ej fick användas nattetid.

I vissa fall kunna individuella förhållanden spela in, t. ex. att två makar önska ha samma skifttider.

Med hänsyn till att det knappast är möjligt att med en kortfattad formulering ange de motiv, som kunna berättiga till att kvinnor få tillstånd till nattarbete, synes den framkomliga vägen vara att låta arbetarskyddsstyrelsen lämna sådant tillstånd, om, med hänsynstagande till alla på avgörandet influerande faktorer, synnerliga skäl föreligga för tillstånd till nattarbete. Vad nu sagts innebär, att hänsyn — reellt sett — skall tagas till omständigheterna i det enskilda fallet. Meningen är alltså icke att — såsom i regel gäller för manliga arbetstagare — bifall utan vidare skall lämnas, om arbetstagarna eller deras organisation tillstyrkt vederbörande framställning.

Skrivelsen har utsänts till ett tjugotal instanser för yttrande. Remisstiden går till ända den 1 maj 1961.

Motionerna

Motionärerna förmenar att många av de i arbetarskyddslagen intagna särskilda bestämmelserna om kvinnors användande i arbete saknar relevans samt anför bland annat:

I realiteten har ifrågavarande lagbestämmelser — ursprungligen tillkomna för att skydda den kvinnliga arbetskraften — numera kommit att verka som en negativ faktor, bland annat därigenom att de som ovan nämnts begränsar kvinnornas fria yrkesval men även därigenom att de utgjort en belastning för kvinnorna i likalönsdebatten. Sälunda har det från arbetsgivarhåll gjorts gällande, att begränsningen i fråga om kvinnors användande i hantverks- eller industriellt arbete nattetid gör den kvinnliga arbetskraften mindre användbar. Numera har emellertid en principöverenskommelse träffats inom stora delar av arbetsmarknaden om slopande av de särskilda lönetarifferna för kvinnor. Därmed synes arbetsmarknadens parter ha vitsordat den kvinnliga och den manliga arbetskraftens likvärdighet. Några bärande skäl att bibehålla lagbestämmelser, som begränsar den kvinnliga arbetskraftens användningsområde, kan därför icke längre anses föreligga.

Utskottet

Föreliggande motioner syftar till att de i femte kapitlet arbetarskyddslagen intagna särskilda bestämmelserna om kvinnors användande i arbete måtte upphävas i den mån de inskränker kvinnornas möjligheter till yrkesarbete. De stadganden motionärerna huvudsakligen vänder sig mot är dels förbudet i 34 § att använda kvinna till arbete under jord i gruva eller stenbrott och dels reglerna i 36 och 37 §§, som innebär — i jämförelse med det i arbetarskyddslagen intagna allmänna nattarbetsförbudet — reducerade möjligheter att använda kvinna till hantverks- eller industriellt arbete nattetid. Som skäl för sin hemställan anför motionärerna, att ifrågavarande bestämmelser saknar betydelse i dagens läge, att de begränsar kvinnornas fria yrkesval samt att de utgör en belastning för kvinnorna i likalönsdebatten, enär de gör den kvinnliga arbetskraften mindre användbar till hantverks- och industriellt arbete.

Utskottet vill framhålla, att ifrågavarande bestämmelser är historiskt betingade samt avsedda att utgöra ett skydd för den kvinnliga arbetskraften. Det har framstått som synnerligen angeläget, att kvinnorna, som vid sidan av sitt förvärvsarbete i många fall haft att sköta hem och barn, icke sysselsättes i nattarbete mer än som varit oundgängligen nödvändigt. Även om det från kvinnohåll under senare år höjts röster för avskaffande av särskild bestämmelserna i arbetarskyddslagen, har Landsorganisationen så sent som 1957 uttalat, att ett sådant krav icke uppbäres av de i industriellt arbete sysselsatta kvinnorna själva och icke heller av deras fackliga organisationer. Riksdagen har bland annat med hänvisning härtill avslagit år 1957 väckta motioner av i huvudsak samma innebörd som de nu förevarande.

Vid de centrala avtalsförhandlingarna föregående år enades emellertid arbetsmarknadens parter om att hos arbetarskyddsstyrelsen hemställa om överläggningar angående arbetarskyddslagens bestämmelser om nattarbete. Sedan sådana överläggningar ägt rum, har arbetarskyddsstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 december 1960 framlagt vissa förslag till ändringar i 34 och 37 §§ arbetarskyddslagen. Förslagen innebär väsentligen, att arbetarskyddsstyrelsen skall erhålla rätt att i särskilt angivna fall få medgiva undantag från förbudet att använda kvinna till arbete under jord i gruva eller stenbrott samt att den nu stadgade rätten för Kungl. Maj:t att, då synnerliga skäl föranleder därtill, dispensera från bestämmelserna angående kvinnas användande till nattarbete av praktiska skäl skall överföras på arbetarskyddsstyrelsen. Styrelsens förslag har av Kungl. Maj:t sänts ut på remiss till ett tjugotal olika instanser. Remisstiden går ut den 1 maj innevarande år.

De stadganden i arbetarskyddslagen, mot vilka motionärerna vänder sig, är sålunda redan nu föremål för uppmärksamhet inom Kungl. Maj:ts kansli.

Enligt utskottets mening föreligger det viss sannolikhet för att den prövning, som efter avslutad remissbehandling kommer att företagas av Kungl. Maj:t, kan resultera i förslag om viss begränsning av de nuvarande särbestämmelserna för kvinnor. Något skäl för riksdagen att under sådana omständigheter nu taga något initiativ i anledning av föreliggande motionsyrkande anser utskottet icke föreligga. Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motioner, I: 267 och II: 234, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 mars 1961

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson, fru Hamrin-Thorell, fru Carlqvist, fru Gärda Svenson,¹ herr Birke, fröken Nordström och herr Lars Larsson;¹

från andra kammaren: herr Nilsson i Göteborg, fröken Wetterström,¹ fru Ekendahl,¹ herrar Bengtsson i Varberg,¹ Jönsson i Ingemarsgården, Gustavsson i Alvesta, fru Svensson i Kungsör¹ och herr Carlsson i Huskvarna.¹

¹ Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av fröken *Wetterström*.
